

delkezését, amely már vagy túlhaladott, vagy utját állja az eddiginél praktikusabb, egyszerűbb és tömörebb rendszer meghonosításának, vagy szárnyát szegi annak, hogy a városházán teljes arányokban bontakozhassék ki nagy és reális városépítő munka. Tudom azonban, hogy ennek igazságát néhány példával már most igazolnom kell, amit ezennel megteszek.

Az ipari és kereskedelmi ügyeket a pénzügyi ügyosztályba sorozza a szabályrendelet, míg az ipari ügyekben hozott határozatok ellen beadott fellebbezéseket a közművelődési ügyosztály látja el. Ennek az ügyosztálynak juttatta annak idején a szabályrendelet a közuti és egyéb vasuti ügyeket, ma már a pénzügyi ügyosztályhoz tartoznak. Viszont ez az az ügyosztály, amelyet a statisztikai névvel is megnevezett a szabályrendelet, amely tehát statisztikát tartozik készíteni a többi között: a lakásviszonyokról (a pince-lakások és egyéb lakások számáról, a lakott szobák „népességéről”), a személy- és kocsi-forgalomról, a hetivásárok forgalmáról, az árubehozatalról. Gondoskodni tartozik az ügyosztály az összegyűjtött statisztikai adatok feldolgozásáról, pedig — nem tudományos intézetéről, hanem városi hivatalról lévén szó — talán szociálpolitikai és iparfejlesztési célokra való felhasználásukról is kellene intézkedni. A pénzügyi ügyosztályba vándoroltak át az adóügyosztály szabályrendeletileg megállapított munkásságának tekintélyes része: a javadalmi ügyek, a díjszabályzat elkészítése a fogyasztási illetékekről, a kövezet- és hidvámról, a rakparti, piaci, helypénzszedési, italmérési és egyéb javadalmakról. Az adóhivatal vezetésén kívül az adóügyosztálynak ma már alig van érdemleges munkaköre. Az a város tehát, amelynek hatalmas birtokát a munkával talán legjobban megterhelt hivatal kezeli, szegyenkezni kénytelen egy tétlenségre kárhozott tárca-nélküli tanácsossal.

A köztisztaság és közvilágítás a szabályrendelet szerint a gazdasági ügyosztályba tartoznának. Köztudomásu, hogy a közvilágítás ügyét a pénzügyi, a köztisztaságét a rendészeti osztály intézi. Hogy a rendszer nagyobb legyen, a rendészeti osztályba is jutott ipari ügy és hogy a szabályrendeletnek a mai

korban is beváló tökéletessége még fényesebben igazoltassék „a felmerülő alkalmakkor a közéletmezés” annak idején a közművelődési ügyosztálynak jutott. Tudom, hogy a szabályrendelet 48. §-a jogot ad a polgármesternek arra, hogy „a hatóságához utalt egyes ügyek elkészítésével és feldolgozásával a tanácsai előadók bármelyikét” megbizhassa. A polgármesternek ezt a jogát a jövőben is érintetlenül kell hagyni, mert az ilyen rendelkezés csak a közigazgatási élet zavartalanosságát és folytonosságát kívánhatja biztosítani olyan esetekre, amikor a kivételes intézkedés elkerülhetetlen. Nálunk azonban a kivételből szabály lett, aminek nem a polgármester az oka, hanem az, hogy az életviszonyok fejlődése szétrepesztette a tizenöt év előtt épített, elavult rendszert.

Bár a háború után a nagy feladatok egész sorával kell a városnak megbirkóznia, kis mértékben lesz szükség abból a személyzet-szaporításból, amelyről már a háború előtt beszéltek. Új, az eljövendő 15 év minden elképzelhető igényével és feladatával számoló munkarendre és beosztásra van szükség. Olyanra, amely a kereskedelmi és ipari alkotáásokra megadja a módot, amely a gazdasági ügyosztály élén álló tanácsosnak időt és munkaerőt biztosít nagy feladatának minél sikeresebb betöltésére, amely tárgyi biztosítékul szolgál arra, hogy sikerülni fog egy hivatala magaslatán álló mérnöki hivatalt szerveznünk, amely egységesen és szervesen osztja szét az ügyosztályok között a munkát és az eddiginél szilárdabb bázisra helyezi a város ügyeinek központi intézését.

[Mindezekre való tekintettel tisztelettel kérem, szíveskedjék itt következő indítványomra pártoló javaslattal a januári rendes közgyűlés elé terjeszteni:

— Mondja ki a közgyűlés, hogy a ma érvényben levő szervezeti szabályrendelet módosítását szükségesnek tartja. Ép azért megbízást ad a tanácsnak arra, hogy különösen a szabályrendelet azon részeinek módosításáról, amelyek az egyes hivatalok ügybeosztására, működésére vonatkoznak, javaslatot készítsen és azt az idei szeptemberi közgyűlés elé terjessze.

uj ének támadt fel, az öröm éneke. Eljött hozzánk a király, hogy eljegyezze magát az alkotmánnyal, hogy népének szeretetét kérje, hogy a királyi főhatalom s a magyar állam egységének és függetlenségének szimbólumát: a koronát elfogadja. Ki tudna süketen és megindultság nélkül elhaladni e történelmi pillanat mellett, mely ezeréves fenállásunk dicsőségét tündöklí minden magyar ember felé? Mert a koronázás nálunk nem üres szertartás, hanem alkotmányos életünk elmaradhatatlan aktusa, ősi hagyományoktól megszentelt s a vallás isteni erejével megerősített egyezés, mely a királyt és népét fölbonthatatlanul összekapcsolja; a magyar korona nem csillogó külső jelvény, mint más népeknél, hanem drága ereklye, melyben a nemzet géniusza lakozik, a jogok és kötelességek tabernákuluma, melyben a nemzet és a király egymásra talál, az ország szent teste, misztikus valóság, mely nem a jogtudósok fejéből pattant elő, hanem a történelem árában fényesedett ki aranya: szent István koronája. Ha őseink valaha pajzsra emelték Árpádot, mi koronát teszünk királyunk fejére, hogy legyen vezérünk a csatában, melyeket vívnunk kell önállóságunkért mindaddig, míg szabad nemzet akarunk lenni. Királyok meghalnak, de a korona halhatatlan. És a nemzet is halhatatlan.

Ezért a koronáért jött el hozzánk a királyi pár, s mi hódolatunk virágszönyegét terítettük eléjük, szeretetünk baldachinja alá fogadtuk őket, áldásunk tömjéne szállósott feléjük és csengő hangon, mint egy ember

szóltunk hozzájuk: „Királyunk, nézz reánk! Itt áll előtted a te magyar néped, akit sokszor halálra paskolt már a sors vihara, de aki még él s aki életrühivatottságának most adja legfényesebb bizonyosságát. Most, amikor a lángostor végigsújtott Európán. Ismered már ezt a népet, belenéztl becsületes szemeibe ott a halál árkaiban, mikor ellátogattál hozzájuk és megszorítottad kemény kezüket. Tudod, mennyit szenvedett, Királyunk, szeresd ezt a népet. Legendás időkben jöttél hozzánk és megsuhogtattad Szt. István kardját a világ négy tája felé... Fialat Királyunk, reményeink tavasza vagy! És mi nagyon sokáig éltünk a reménykedés szegényes kenyerén. Alig vagy még a mi felséges vezérünk, első tetteid már is friss és boldog jövő ígérete: a béke énekével jöttél ajkadon. S ha az anyagi szózat belefűllad a gyűlölet és örület káromlásaiba, ha Herodesek kardot köszörülnek, alig hogy megszületett a béke-gondolat: n ecsüggedj és ne engedj csüggedni. Egy nemzet áll mögötted, nem tüzei a hiúság és szenvedély mámora — a véres tapasztalatok szétfűjták a mámort; nem fűtik lelkét kalandok és kapzsi álmok — becsületesége megöli az álmokat; nem rontotta meg a bosszu és gyűlölet mérge — nemes vére kidobja magából a mérget, de van elszántsága és ereje, hogy ellenségét józanságra tanítsa, van türelme és kitartása, hogy békére szelíditse a békétlenkedőket. Mi nem tudjuk: vajudni meddig tart még a világnak?, csak azt tudjuk, hogy életünk ellen törtek, hogy megakarták rabolni a szent koronát s hogy ne-

SZINHÁZ MŰVÉSZET

0000

MŰSOR:

SZOMBATON d. u.: Leányvásár.

ESTE: Farsang. Színmű. Páratlan kétharmados.

VASÁRNAP d. u.: Király házassodik.

ESTE: A csokoládé katona. Operett. Páros háromharmados.

HÉTFŐ: Egy magyar nábob. Színmű. Páratlan. Egyharmados.

KEDD: Három a kislány. Énekes játék. Páros. Kétharmados.

SZERDA: Czigánybáró. Operett. Páratlan. Háromharmados.

CSÜTÖRTÖK: Farsang. Színmű. Páros. Egyharmados.

PÉNTEK: Először. Zsuzsi. Paraszt vigjáték. Páratlan. Kétharmados.

SZOMBAT: Másodszor. Zsuzsi. Paraszt vigjáték. Páros. Háromharmados.

VASÁRNAP d. u.: Kabaré.

ESTE: Harmadszor. Zsuzsi. Paraszt vigjáték. Páratlan. Egyharmados.

Zsuzsi. A színházi iroda jelenti: Barta Lajosnak Szerelmem című vigjátékát az ősszel mutatta be a színház nagy hatás mellett. Új darabja, Zsuzsi, egész más levegőbe visz, jól lehet itt is a szerelem a főmotívum. A Zsuzsi parasztdráma, szóval a legnehezebb műfaj. A többé kevésbé intellektuális életet élők mozgalmas világában egy színmű témáját könnyen megszülik az események és itt az író darabjának esekelményét építheti alakjainak a normális ember lelkivilágától eltérő pszichéjére. De a paraszt egyszerű és egyforma életében alig fordul elő egy drámára való lelki különösség, ott a drámát előre vívó lendület megtörténő, vagy megtörténhetetlen esemény kell hogy legyen. Az író ragaszkodni kénytelen a kerethez, a darab paraszti mivoltához. Ezt a feladatot pompásan oldotta meg Barta Lajos, akinek Zsuzsija híven tükrözteti vissza a falusi életet. Legnagyobb ér-

künk harcolni kell, ha élni akarunk. — De ha majd magához tér a világ s a béke fölvirrad a meggyötört emberekre, akkor jöjj még közelebb hozzánk és gyógyítsd be a sebeinket. A régi sebek, melyek a múltból vissza-visszafájnak, elsimulnak, mert magyar szívek: gyémántsziklákra akarod építeni trónodat, de az új sebek, az élet-halál e borzalmas tusájának sebei, még égnek és várnak reád. Ha nézzük az alkonyodó ég biborát, azt hisszük, hogy hőseink vére piroslik ott; ha megbor-zong a fű a réten vagy levél a fán, az ő hazajáró lelküket érezzük, ha temetőben járunk, az ő sóhajuk tör fel a föld alól — nagy a mi dicsőségünk, felséges Királyunk, megérdemeljük a boldog Magyarországot, de nagy a mi gyászunk s nagyon egyedül vagyunk, felséges Királynénk, légy ennek az árva magyar nemzetnek édes anyja!... A magyar korona nem lehet töviskoszorú, de lehet a nemzetért magát feláldozó martír glóriája — mi azonban azt kívánjuk, hogy legyen az érzelmi összeforrottság és megértő bizalom aranykoronája...”

Igy esengtünk ma, így imádkoztak ma a nemzet vágyai királyához, akit ma megkoronázott.

Ezt a királyi hangulatot kívánja fentartani és elmélyíteni a mai darab: „A király házassodik,” amely a magyar történelem legdiadalmasabb korába ragad. Nagy Lajos korába, kinek zseniális egyénisége hatalmat és hirt szerzett kifelé, népeinek pedig megelégedettséget befelé, akinek emléke azért is aktuális ma, mert ő ismerte fel a szent korona